
Pārtikas un veterinārais dienests vērs uzmanību, ka gadījumos, kad ārvalstu komersants veic komercdarbību ar filiāles starpniecību Latvijā, un vēlas iesaistīties pārtikas vai dzīvnieku barības aprītē, savu darbību Pārtikas un veterinārajā dienestā jāreģistrē vai jāatzīst ārvalsts juridiskajai personai vai Latvijā reģistrētai juridiskai personai. Filiāle nav juridiska persona.

Skaidrojums

Atbilstoši Komerclikuma 22. pantam filiāle ir *“uzņēmuma organizatoriski patstāvīga daļa, kura teritoriāli vai citādi nošķirta no galvenā uzņēmuma un kuras atrašanās vietā attiecīgā komersanta vārdā sistemātiski tiek veikta komercdarbība”*. Proti, filiāle juridiskā nozīmē ir komersantam piederošās mantas daļa, kuru tas izmanto komercdarbībā un kurā ietilpst gan komersantam piederošās lietas un tiesības, gan viņa saistības, gan arī faktiskās attiecības bez mantiskās vērtības. Tā kā uzņēmums ir tiesību objekts, nevis tiesību subjekts, tad arī filiāle kā uzņēmuma daļa nevar būt tiesību subjekts, tai skaitā tā nevar būt arī juridiska persona.¹ Atbilstoši Komerclikuma 25. panta pirmajai daļai attiecībā uz ārvalsts komersanta filiāli piemērojami šā likuma noteikumi, ciktāl šajā pantā nav noteikts citādi. No minētā secināms, ka ārvalsts komersanta filiāle nav un nevar būt tiesību subjekts. Šāds filiāles juridiskais statuss izriet arī no Eiropas Savienības līmeņa normatīvajiem aktiem.² Ņemot vērā, ka filiāle un arī ārvalsts komersanta filiāle ir tiesību objekts, tad tā nevar būt tiesību un pienākumu nesējs.³

No Komerclikuma 22. pantā minētās definīcijas izriet, ka nevis komersanta filiāle kā tiesību objekts, bet gan komersants kā tiesību subjekts (ar filiāles starpniecību) veic komercdarbību. Filiālei pašai par sevi nevar piešķirt tiesības un nevar uzlikt pienākumus. Proti, filiāle pati par sevi nevar sniegt pakalpojumus vai citādi piedalīties pārtikas aprītē, bet to dara pats ārvalsts komersants ar pilnvaroto personu starpniecību filiāles atrašanās vietā (Latvijā). Tomēr pat gadījumā, ja normatīvajā tiesību aktā vai darījumā formāli noteikts, ka saistības uzņemas vai pārkāpumu izdara ārvalsts komersanta filiāle, tad pēc būtības vienmēr ir saprotams, ka šīs saistības un atbildību juridiski ir uzņēmis pats ārvalsts komersants. Filiāle (tās vadītājs jeb persona, kura pilnvarota pārstāvēt komersantu darbībās, kas saistītas ar filiāli) ir tikai starpposms (pilnvarotā persona), ar kura palīdzību ārvalsts komersants realizē savu rīcībspēju Latvijas teritorijā.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 20. panta pirmā daļa un 21. panta pirmās daļas 2. punkts noteic, ka administratīvi procesuālā tiesībspēja un rīcībspēja piemīt privāto tiesību juridiskajai personai. Tā kā filiāle nav privāto tiesību juridiska persona, bet gan tiesību objekts, kas nevar būt tiesību un pienākumu nesējs, tad tai administratīvajā procesā nevar piemist administratīvi procesuālā tiesībspēja un rīcībspēja.

Pārtikas un veterinārais dienests ir saņēmis Tieslietu ministrijas skaidrojumu, ka arī gadījumos, ja vēsturiski vai kļūdas pēc Pārtikas un veterinārā dienesta uzraudzībai pakļauto uzņēmumu reģistros formāli ir vai tiktu reģistrēta ārvalsts komersanta filiāle Latvijā, joprojām juridiski būs saprotams, ka reģistrāciju ir veicis pats ārvalsts komersants kā juridiskā persona.

¹ Strupišs A. Komerclikuma komentāri. A daļa. Komercdarbības vispārīgie noteikumi. [B.v.]: „A. Strupiša juridiskais birojs” SIA, 2003, 120. lpp.

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 14. jūnija direktīva 2017/1132 attiecībā uz sabiedrību tiesību dažiem aspektiem (29.-43. pants). Direktīva pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

³ Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2007, 108. lpp.